

En coach i betongen

Börsmäklare. Affärsjurist. Slakten förankrad på Östermalm sedan 1700-talet. Med den bakgrunden driver Charlotte Bille Edholm skola i en betongförort där ingen bodde före 1972, där de flesta invånare har bytt hemland och där arbetslösheten är hög. Hur mycket förstår hon av verkligheten där?

- Inte mycket. Men det är inte heller mitt jobb, säger hon.

Hennes jobb är att ta vara på elevernas globala kompetens.

Charlotte Bille Edholm öppnar dörren till Sollentuna International Schools gymnasal. Hon stegar över omklädningsrummets högar av skor genom svettlukten mot det dämpade ekot av en boll i spel. Nästa dörr – och där står rektorn mitt i spökbollsmatchen.

- Stoppa spelet, säger en av killarna till sina medspelare.

- Varför? frågar en annan yrvaket.

- Charlotte, nickar den förste mot dörren.

Idrottsläraren suckar. Han klagar över att killarna, en femma, inte följer reglerna. Charlotte Bille Edholm samlar lirarna omkring sig med en busvissling och tar ett snack med dem om sportsmanship. Generade leenden under 15 svarta kalufser och en blond.

- I need some of your magic, säger idrottsläraren på bred amerikansk engelska till Charlotte Bille Edholm innan hon lämnar salen.

Den kommunala Sollentuna International School ligger på Malmvägen intill Sollentuna station norr om Stockholm. Skolan öppnade med klasserna 1—6 förra året. I år har man startat högstadium med en sju.

Skolan är inriktad på att rusta barnen för ett globalt samhälle. Ungefär hälften av de 237 eleverna bor i de gräsprängda höghusen kring skolan. En stor del av resten kommer från andra kommuner i Stockholmstrakten. Bland eleverna finns 38 språk representerade.

Alla lärare talar flera språk flytande. Bara de varianter av engelska som finns representerade bland lärarna illustrerar tydligt spridningen: engelsk, skotsk, walesisk, amerikansk, afrikansk, karibisk, indisk och nyzeeländsk.

Engelska spelar en viktig roll. Barnen börjar lära sig språket i nollan och sedan trappas inslaget av engelska upp. I sexan är nästan all undervisning på engelska.

När Charlotte Bille Edholm startade Sollentuna International School kastade hon sig in i något helt nytt. Inte skolmiljön, för hon hade startat både förskolor

och en privat 1—9-skola förr. Men en mångkulturell förort var inte precis hennes hemmaplan.

Charlotte Bille Edholm föddes i en företagarfamilj på Östermalm i Stockholm och kom dela sin skoltid mellan Småland och Djursholm. Hennes egen erfarenhet av skolan är svart med få nyanser. Värst var det i Jönköpings kommunala flickskola.

-- Det var en hårt repressiv flickskola utan utrymme för kreativitet. Men jag visste hur jag skulle hantera det. En gång när en lärare kom alldeles inpå mig för att ge mig en överhaling drog jag fram en kamera med blix och brände av en bild rätt i ansiktet på henne. Vilket kort! Jag var antagligen jurist redan då.

Efter studentexamen började Charlotte Bille Edholm på juristlinjen på Stockholms universitet.

- Jag ville hjälpa till, jag hade sett för många människor som det var synd om.

Var?

- Var? På TV och i böcker.

Hon tog examen med inriktning på affärsjuridik 1979. Sedan blev det bank i London, advokatkontor i New York och råvarubörsen på Wall Street. Därifrån sökte hon sig till FN. Hon kom att arbeta två år som jurist hos generalförsamlingen.

1983 återvände Charlotte Bille Edholm till Sverige för att bilda familj. I samband med att hon blev mamma började hon intressera sig för pedagogik. Hon snubblade över en bok som hette "Lär din baby att läsa". Författaren, Glenn Doman, blev hennes läromästare inom utbildning och presenterade henne för storheter som Shinichi Suzuki, som lär barn musik redan i livmodern, och Maria Montessori, som präglar hela Sollentuna International Schools verksamhet idag.

1987 startade Charlotte Bille Edholm den första av sina tre Montessoriförskolor på Djurgården. De följdes upp 1994 av Fredrikshovs slottskola, en 1—9-skola på Östermalm.

Därmed tyckte hon att hon hade gjort sitt i de kvarteren, och hon började tänka i nya banor. Genom ett idékläckarnätverk knutet till näringsdepartementet kom hon att göra en resa till Storbritannien för att studera olika insatser som görs i utsatta bostadsområden där. Grundtanken var att vända nackdelar till fördelar, något hon kunde se stort behov av i Sverige.

Charlotte Bille Edholm fördes samman med företrädare för Sollentuna kommun som hade planer på att starta en engelskspråkig skola. Kommunen hade från början föreställt sig en mer elitistisk satsning, men när hon föreslog att skolan skulle ta vara på den globala kompetensen hos invånarna på Malmvägen så var kommunen öppen för det.

I Sollentuna International School möts det som Charlotte Bille Edholm står för – business och juridik. Trots att skolan är kommunal drivs den enligt affärsmässiga principer. Samtidigt kallar Charlotte Bille Edholm sin skola för "lilla FN". En klyscha, kanhända, men verksamheten på skolan grundar sig bland annat på en av de erfarenheter hon gjorde på FN.

-- Kontraktjuridiken, som reglerar tagande och givande av varor och tjänster, kommer från det gamla Mesopotamien och ser ungefär likadan ut världen över. Mycket av människors mellanhavanden har med handel att göra. Föräldrarna levererar ju sina barn hit och vill i utbyte ha kunskap i vid mening, säger Charlotte Bille Edholm.

Eleverna rustas enligt henne för en global arbetsmarknad inom områden som bistånd, internationella organisationer och storföretagsamhet – men även egenföretagande. Charlotte Bille Edholm har planer på att starta ett småföretagargymnasium år 2002, när dagens sjuor går ut nian. Men det är oklart hur ett sådant skulle finansieras.

Vi sitter på rektorsexpeditionen, en bunker med vita tegelväggar där det sena eftermiddagsljuset faller in genom ett ljusschakt i taket. Dörren öppnas ständigt, det är den biträdande rektorn som letar nycklar, det är en lärare som måste prata om nyskapande brittisk matte, det är en sekreterare som rapporterar att konferensen om lärarnas arbetstider har dragits igång i källarplanet och det är en liten flicka som måste påminna rektorn om något inför morgondagen.

-- Imorgon, älskling, är det lördag, jättelördag hela dagen, säger Charlotte Bille Edholm.

Vi går en sväng i skolan. När Charlotte Bille Edholm kommer in i ett klassrum reser sig eleverna från sina matteböcker, egenhändigt tillverkade enligt Montessori. När hon ska tala allvar med en elev tar hon hans kinder mjukt i sina båda händer.

Jag frågar några flickor i sjuan vad de tycker om sin rektor.

- Hon är jättebra. Om man ropar efter henne i korridoren så vänder hon sig om, säger Joya Khan.

Poängen är nog inte att Charlotte Bille Edholm svarar på tilltal utan att hon är den typen av rektor som man hojtar efter.

Vi återvänder till kontoret. Charlotte Bille Edholm kränger av sig sin citrongula kavaj. Den är ett undantag, oftast brukar hon klä sig i kritstreckad dräkt för att ge barnen en prydlig förebild.

Hur skiljer sig barnen på Malmvägen från barnen på Östermalm?

- Nu måste jag fundera, säger hon. Jag har inte tänkt så. Det är kanske det att barnen här inte är lika verserade. Men i gengäld har de mer livserfarenhet. Och på Östermalm finns problem med barn som är så stressade att deras

intellektuella upptagningsförmåga har stannat av. Barn här är mindre stressade.

Charlotte Bille Edholm bor på Djurgården ("min man kan inte bo någon annanstans"). Varje morgon kör hon mot strömmen ut till betongen, varje eftermiddag hem till grönskan i innerstaden igen. Hon har aldrig besökt ett hem på Malmvägen.

Blir inte hennes trovärdighet ifrågasatt?

- Nej, tvärtom tror jag att folk tycker att det känns bra och tryggt.

Sollentuna International School är en mångkulturell skola, inte bara om man ser till kultur och etnicitet utan också om man ser till social bakgrund. Bland elevernas föräldrar finns enligt skolledningen såväl städare som ambassadörer. Därför är Charlotte Bille Edholm inte en sådan outsider som hon först ser ut att vara.

Många av föräldrarna – och eleverna -- vet hur också det känns att bli utesluten på grund av fel bakgrund. Här är det nuet som räknas. Dessutom, tänker jag, hade risken för att hon skulle bli avfärdad som naiv snobba varit mycket större om hon hade satt sig för att öppna en elitskola i en utpräglad svensk arbetarförort. På Malmvägen har Östermalm inte samma symbolkraft.

Charlotte Bille Edholm kallar sig inte för rektor utan för coach. Ordet symboliserar ledaren för the professional team – ett lärarkollegium som har rekryterats utifrån andra meriter än de gängse. Sju av lärarna har utländsk men inte svensk lärarbehörighet. Det är en del av skolans medvetna profil.

- Ta Osore som har börjat här nu. Han har jobbat som lärare i London, New York, Tanzania, Kenya, Namibia och Vietnam. Han har ingen svensk behörighet, gubevars, men han är lärare ut i fingerspetsarna.

Det mångkulturella lärarteamet är en stor tillgång som förebild för barnen. Men det är inte helt friktionsfritt. Några lärare har haft svårt att förstå varför dåligt uppförande rapporteras hem till föräldrarna istället för att bestraffas i skolan.

Stor vikt läggs vid modersmålsundervisning och naturligtvis vid engelska. En del föräldrar har menat att det svenska språket har hamnat i bakvattnet. Under det första läsåret hände det att lärare undervisade i svenska trots att de själva hade en stark utländsk brytning. Det ledde till att flera föräldrar tog sina barn ur skolan.

Detta läsår kräver man perfekt svenska av de lärare som undervisar i svenska. Skolan är också uppmärksam på barn som inte behärskar sitt modersmål och svenska tillräckligt bra; de får möjlighet att byta skola i femman eller sexan när undervisningen alltmer övergår till engelska.

Charlotte Bille Edholm tror att svenskan kommer att tappa marknadsandelar till engelskan de närmaste åren.

– De som kommer till korta är de svenska barnen som inte är med. De kan få samarbetsvårigheter när de ska ut och jobba i en internationell värld.

Det har blivit mörk fredagskväll. Charlotte Bille Edholm sneglar på det runda bordet i ädelträ som mäter över två meter i diameter. Stolt har hon deklarerat att det ska vara tomt varje kväll när hon går hem; nu ligger det rader av papper runt kanten. Hon plockar ner dem i portföljen.

Faktaruta:

- Namn: Charlotte Bille Edholm
- Jobb: rektor för Sollentuna International School
- Född: 1951
- Utbildning: jur kand
- Familj: Maken Staffan Berglund, arkitekt, samt barnen Adriana, 14, Teodora 12 och Nils 8
- Bostad: ombyggt stall på Djurgården i Stockholm
- Bästa skolminne: När jag fick A på en uppsats som inte var renskriven. Läraren bortsåg från formalia och tittade på innehållet. Det betydde mycket för min personliga utveckling.
- Sämsta skolminne: När en lärare plockade upp mina målningar, som jag gjort hemma, och sade till klassen att de var plagiat.
- Drivkraft: Skolan som kärnan till mänsklig utveckling.